

RENAIXEMENT

REVISTA DE LA JOVENTUT NACIONALISTA DE CATALUNYA

Any VI BARCELONA 22 d'agost de 1915 N.º 246

La llengua Catalana a l'Escola Normal

Bé mereix, baldament no sigui més que un lleu comentari en aquesta secció, que es parli com cal del patriòtic acord pres fa poc en una de les seves sessions per la mai prou lloada «Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana». Aquesta honorable entitat, que no ha donat un pas com no hagi estat cap a l'avenç cultural de nostra Patria, està estudiant la faïçó d'establir a les Escoles normals de Catalunya càtedres de llengua catalana, i ha fet ja treballs per a veure si en el proper curs podrà funcionar-ne una a l'Escola Normal de Barcelona.

Tot fa esperar que les gestions seràn dutes a bon terme, i que bentost els mestres i mestresses que surtin d'aquesta Normal, a més dels coneixements oficials en ella rebuts, tindran també el de la llengua catalana que tanta manca els fa si volen complir amb el seu deure de mestres catalans.

L'Estat espanyol, en el seu afany uniformista i centralitzador, no ha volgut reparar en el greu mal que ocasiona a la cultura manant que tots els estudis tinguin de fer-se en llengua castellana, com si aquesta fos la única parlada en totes les terres de l'Estat. Tantseval que contra aquesta antipedagògica disposició hagin blasmat eminents pedagogs, àdhuc espanyols, com En Cardenera, qui afirma que a l'arribar un noi a l'escola el més natural és instruir-lo amb la llengua seva en totes les assignatures, establint de més a més una altra assignatura en el programa consistent en l'ensenyança del castellà. Tantseval que en diferents Congressos i reunions de mestres de Catalunya s'hagi demanat la co-oficialitat en l'Escola de les dues llengües; i que en el «Congrés Nacional pedagògic» format per mestres de tot l'Estat i hagut a Barcelona fa ja més de 25 anys, s'aprovés una conclusió reclamant en nom de la ciència pedagògica que als nois se'ls instruís en la llengua que coneixen. No hi fa res que en la major part dels Estats civilitzats sigui permès l'ús de l'idioma oficial juntament amb el de la regió, i res ha mogut als ministres espanyols a donar una disposició en el sentit d'afavorir les llengües no castelles que es troben vives en les diferents nacionalitats de l'Estat. I així es dona el cas paradoxal que molts alumnes de segona ensenyança i d'ensenyança superior tenen d'aprendre una munió de llengües mortes, i algunes d'estrangeres, i no saben escriure el seu nom en la propia llengua, que aniria decandint acabant per morir-se si no fos l'iniciativa particular.

Tot el més que ha fet l'Estat ha sigut crear a Madrid una càtedra de llengua galaico-portuguesa, per a adjudicar-la d'avant mà a una personalitat determinada, sense recordar-se que la llengua catalana té una literatura i una historia que més que cap altra la fa digna d'ésser estudiada.

No és doncs estrany que els catalans de nostra generació i de la passada hagin anat perdent el coneixement científic de l'idioma llur, i que avui a Catalunya s'hi trobi tan infiltrat el castellà, que qualsevol estranger que s'hi passegi sense que senti parlar molt, pugui semblar-li que es troba en el cor d'Espanya.

Es clar que la causa principal d'això és el que a l'Escola primària tots els llibres que el noi reb de mà del mestre són castellans, s'acostuma a escriure i fins a parlar en aquesta llengua abans que en la seva, i com que molts són els mestres que no han pogut estudiar el català, i molts altres que encara que el sàpiguen tenen por a ensenyar-lo, al sortir els nois de l'escola no han après altre idioma que el castellà, que usen en llurs escrits sempre que poden perquè així creuen semblar més erudits.

Per això tot el que sigui donar un coneixement de la nostra gramàtica, principalment als mestres; tot el que sigui fer agafar a aquests amor a la mateixa, perquè baldament sigui en lliçons particulars i fora de l'escola puguin transmetre ço que han après, és una feina pregonament catalanitzadora.

Ço que fa la «Protectora» procurant establir càtedres de català pels mestres és d'una alta valor pedagògica i nacionalista.

LLUIS G. CASTELLÀ.

Esguards

«EL DESPERTAR D'UN POBLE»

SOTA aquest, títol En Jean Longuet ha publicat a «L'Humanité» un brillant i seriós article referint-se al vigorós deixondiment del poble rus que s'esdevé en aquestes hores de lluita.

Retreu l'articulista unes paraules que Lloyd George acaba de pronunciar. «Els potents canons de l'Alemanya — ha dit — trenquen els rovellats barrots que oprimien l'ànima de Rússia... el poble rus s'allibera de les desferres que l'ofegaven; els seus braços musculosos, sota l'impulsió d'un novell esperit, d'una nova esperança, preparen la renovació del país». Seguidament dona compte de la transformació que moguda per una potent força revolucionària està operant-se en tots els organismes directors. «Des d'ara — diu — la força irresistible de la voluntat popular s'és manifestada. El sinistre Maklakof, el gran reaccionari, ministre de l'interior i el seu acòlit l'ex-ministre de justícia Scheglovitof — els dos homes qui tramaren el procés dels cinc diputats socialistes — han sigut rebutjats pel tsar. L'ex-ministre de la guerra Soukhomlinoff ha sigut processat per la Duma pels escàndols dels proveïments militars».

En el sí d'aquesta Duma, cent voltes escarnida per l'autocràcia russa, la veu del diputat Milioukoff ha saludat la lliberació de Bourtzeff i el seu retorn de la Sibèria com «el primer pas en el camí de reconciliació amb la consciència del país». I el diputat del grup social-demòcrata, Tchkeidze, després d'esmentar la traïció del famós coronel Myassadof, recentment penjat per espia al servei d'Alemanya, el qual havia sigut un dels pitjors instruments de l'Okhrana contra'l poble obrer i

els socialistes, ha acabat el seu discurs, penetrat per una ardenta halenada de patriotisme revolucionari, amb aquestes significatives paraules: «Si el país no pren a càrrec seu la responsabilitat dels seus destins, la desfeta és inevitable. Mes jo resto tranquil; si la Duma no complia amb el seu deure, el poble el compliria per damunt d'ella.»

Assistim verament al despertar d'un poble immens i formidable, que's prepara per a possessionar-se de la seva direcció nacional fins ara entregada a l'albir d'una oligarquia plutòcrata i reaccionaria.

Quin enigmàtic encís hi ha en aquest moment de la vida dels pobles, quan es capaciten per a assignar-se ells mateixos una missió i senyalar-se un camí!

Tota la humanitat concienta segueix amb atenció els llurs moviments i milions d'esperits procuren arrancar del més intranscendent dels llurs actes un presagi de l'obra futura

A l'hora que'l poble rus es desperta, una nova i misteriosa lliberació per a l'humanitat s'anuncia. I la portaran a terme, quan la pau assossegui la terra, aquells homes que no havien sentit a parlar mai de llibertat, aquells homes encara esclaus en l'Europa lliure que serveixen latent en el seu si, per a posar-lò al servei de l'avenç del món, tot l'impuls renovador que generacions resignades han anat acumulant en el transcurs dels segles.

MAIG,

La descentralització per serveis

III I DARRER

Aquesta mena de descentralització que pervé de la importància i major extensió del servei públic, dels corrents associacionistes cada dia més marcats i de la transformació que experimenta la idea d'Estat, és clar que no s'oposa a l'altra descentralització, a la local o geogràfica, sinó al contrari, les dues es completen. La descentralització local obeeix a causes permanents, naturals, que obliguen a que el servei s'organitzi de certa manera. El servei públic no és una cosa ideal, no és un concepte metafísic, sinó una realitat que imposa condicions i mitjans. El servei públic concebut abstractament és una quimera: en quant s'organitza ocasiona una descentralització per raó del personal que el té de fer marxar i per raó del lloc. La Mancomunitat, la *província*, el Municipi, poden establir una descentralització en els serveis que els corresponen. Però és un absurde afirmar, com ho ha fet un catedràtic espanyol, que l'Estat espanyol deu descentralitzar per raó del servei, és dir, fer autònom el servei i no a favor de la Mancomunitat, desprenent-lo de l'Estat espanyol, perquè, segons diu, aquesta darrera descentralització és la vella. I això, deixant apart les nostres afirmacions nacionalistes, constitueix un absurde, ja que concebeix al servei públic com una cosa abstracta i mecànica. Aquesta descentralització importaria immediatament la geogràfica o local en bé del mateix servei: a més de que hi han serveis públics de caràcter local exclusivament. La descentralització per serveis, tal com la concebeix aquell catedràtic, imposaria que el servei de caràc-

ter general a l'ésser organitzat a Catalunya fos servit i dirigit per personal que sapigués l'idioma català i conegués la nostra terra: això solament per les raons tècniques que originen d'un mode especial aquesta mena de descentralització. Però argumentant així estem convençuts que en contra sortirien arguments que no valorarien el servei, sinó l'etnicisme, el geogràfic, el mateix que quan convé es conceptua antiquat i vell. I tant mateix la descentralització local no és antiquada perquè sempre ha existit, i en canvi l'altra bé té el seu fort precedent en l'Edat Mitja dintre els nuclis locals autonòms que investien als gremis d'autonomia també en la seva funció pública. També seria antiquada, doncs? Seguem parlant d'aquesta forma de descentralització, en les seves línies generals.

Hem vist com venia determinada per motius d'ordre pràctic, per exigències de la realitat. Els serveis cada dia tenen una més accentuada importància damunt la societat i necessitats noves en creen de nous, i l'Estat actual no pot atendre'ls degudament. Cal doncs satisfer, solucionar aquest problema de l'administració, organitzant-los enfora d'aquest Estat, descentralitzant-los, entregant-los als nuclis capaços. La sanitat, l'ensenyança, les obres públiques, els correus, les comunicacions, deurién deixar-se a les organitzacions de tècnics que les serveixen, però sota el control dels governants. I aquí se'ns acut quelcom que s'ha dit amb motiu de ço que demana la Diputació de Barcelona en relació a les Escoles Tècniques que sosté. Ha dit algú que això era posar aquelles sota del *diputat provincial*, que el que s'havia de demanar era l'autonomia universitària. I nosaltres diem: qui s'hi ha oposat a l'autonomia universitària o de les Escoles Tècniques? I afegim: és que les Escoles deuen ésser independents, constituïdes en Estat, dintre un Estat? Es que és possible desglossar-les de la vida social, aïllar-les, concedint al tècnic—mirant abstractament el tècnic, és a dir no parlant de que són persones, els tècnics, amb interessos privats—és possible concedir-li una tan alta i decisiva sobirania? La Mancomunitat, el *diputat provincial*, seria el suprem sobirà, exerciria el control, naturalment. L'autonomia universitària ningú l'ha combatuda, i només amb mires egoistes, només amb criteri d'individualista rebec, es pot anar contra que els governants, que la corporació democràtica, que la societat exerceixi aquell control que és la base indispensable del recte funcionar en bé de tots, en interès de tots. La descentralització—diu Duguít—té per fi darrer, assegurar la bona gestió dels serveis públics, els quals deuen necessàriament funcionar, però exclusivament en interès de la col·lectivitat.

Els mestres sindicalistes francesos en un manifest publicat l'any 1905 deien: «Tenim de la forma sindical el més alt concepte. El sindicat no se'ns apareix creat únicament per a defensar els interessos immediats dels seus membres, sinó que al nostre entendre, deu cuidar-se igualment de fer més profitosa a la col·lectivitat la funció social que compleixen els seus membres. Els sindicats deuen preparar-se a constituir els quadres de les futures organitzacions autònomes, a les quals l'Estat confereixi sota la seva intervenció els serveis progressivament socialitzats.» Heu's-aquí la mena de sindicalisme administratiu, que's revela explícitament, al costat de la descentralització per serveis. I és innegable que augmenten de dia en dia els sindicats de funcionaris i tendeixen a rompre la jerarquia centralitzada de l'Estat. El sindicalisme administratiu o funcionarista no és solament una associació per a la vaga: és una associació que ordena els seus components i origina una organització apta per l'Estat, per servir-se'n l'Estat, i és aleshores quan passa això, que reclama per ella la gestió i direcció del servei, perquè es veu segura i apta. Els sindicats de funcionaris no representen, doncs, únicament una reivindicació de classe,

no representen solament una major depuració en els nomenaments, ascensos i concursos, una major afecció pel servei per part dels seus membres, sinó que representen a més una demanda a l'Estat amb mires al servei que vol tenir personalitat, ser autònom. Els delegats de les associacions debatiràn amb els governants les qüestions que afecten al sòu i nomenament d'empleats, «com el salari d'un obrer de fàbrica és debatut entre el seu sindicat i el seu patró», diu Boncour; però això no és tot, perquè, com afirma Duguit, «el millorament de la condició del funcionari, *és un mitjà, no és un fi*».

Però no és solament el sindicalisme dels funcionaris el que ocasiona, o millor dit, el que fa més possible la descentralització. El sindicalisme en quant és organització del proletariat significa la supressió del capital, la supressió de l'Estat capitalista, perquè aquest possessionaria la classe obrera dels instruments de producció, i així els ciutadans serien funcionaris i l'Estat una mena de fiduciari del capital. Aquest sindicalisme ja és més radical. «Seria un gran error, diu Vandervelde, creure que el col·lectivisme implica únicament la socialització dels mitjans de producció. Si així fos, la tirania del govern no seria preferible a la de les grans administracions financeres. Voler encarregar a l'Estat en la seva forma actual, amb les múltiples funcions que li imposarien la socialització progressiva de les empreses socialitzades, seria el mateix que encarregar a les brigades de gendarmes de dirigir les fàbriques, d'administrar les Universitats, de conservar els museus o de formar biblioteques.»

«L'Estat capitalista té per fi el govern dels homes; li manquen poders centralitzats, ministres de mà dura, funcionaris que obeeixin cegament la consigna: amplieu els seus dominis i creareu una gran caserna.

«L'Estat col·lectivista, al contrari, tindrà per fi l'administració de les coses. Necessitarà una organització descentralitzada, homes de ciència i de pràctica, forces industrials a les quals es demanarà, sobretot, espontaneïtat i iniciatives.»

Significa, aquest sindicalisme, la supressió de les forces d'opressió concretades en l'Estat; significa la desaparició de l'Estat-poder, en quant parteix del valiment dels elements socials, per a procurar una descentralització, que escampa el capital de la sobirania, en tota la col·lectivitat, concedint un relleu extraordinari al sindicat professional, fins al punt que gairebé anul·la l'Estat polític i menysprea la democràcia, la qual pel seu valor incalculable subsistirà sempre malgrat la grossa crítica que ha sofert i les rectificacions que pugui experimentar.

Resumint podríem dir, que per un costat la forma opressora de l'Estat actual, i per altre el sindicalisme, que porta la constitució dels sindicats de funcionaris, originen aquesta descentralització que revesteix de personalitat i d'autonomia al servei públic donant-li el relleu que les necessitats socials li marquen, i posant la seva direcció i gestió tècnica sota el control de la democràcia, de la consciència social. Tot això, com dèiem en un article, sembla encaminat cap a la fi de conciliar la democràcia i l'eficàcia.

F. CULÍ I VERDAGUER.

Els Casals Nacionalistes

SOVINT, és estat la nostra preocupació i condol, la nostra queixa amical, l'actuació social, la vida corporativa dels «Casals Nacionalistes» donats més a l'acció romàntica, pueril, tant sols de sentiment, que a la feina social que caldria per a determinar-se'n una utilitat, un profit nacional per a Catalunya. Quasi en cap de llurs accions, fins avui determinades, han respost a l'alt sentit polític-social de les noves i renovadores orientacions, doctrina de la Unió Catalanista. Això és en greu desventatge de les mateixes, car, les ideologies mancades d'efectivitats, són eternals utopies. Devem practicar-les, cal encarnar-les en la vida perquè el poble català, fent-se capaç de llur bondat i virtut, les aïmi i, per son mitjà, se'n determini la lliberació de la Patria.

Al constatar el fet, a l'escriure, al marge de l'actuació dels Casals nostres, apreciacions amarades d'afecte no és estat amb l'intenció de retreure'ls-hi com pecat vergonyós d'inconsciència i manca de sentit humà, no; jamai podría, ni gosar tant sols, ferir el sacrifici, l'esforç desinteressat, el coratge dels qui, malgrat tot, defensen, bo i afirmant-la toçudament, Catalunya i van bastint, arreu de la ciutat, Casals que són, quan menys, llars nacionalistes on s'honora fervorosament la Patria. Ademés, ben escatit, la raó no seria amb nosaltres. Des de molt temps ençà una malaurada educació nacionalista, un esgarriat sentit social, ha malmès les nostres joventuts decidides i humanes, freturoses de llibertats i justícia. La Unió Catalanista, al proclamar les noves orientacions, ha trobat el camí veritable, florit de fortitut i lliberacions socials, que ens mena dreturer al triomf de Catalunya, i, enlairant la bandera del seny i el deure nacionalista, determinarà en les nostres joventuts entusiastes l'esdeveniment benhaurat de la consciència nacional i, per tant, la fortitut i utilitat. Heu's-aquí el perquè de nostra joia malgrat la dolorosa desviació nacionalista que avui plana damunt els nostres Casals.

Si hem fet esment del nostre sentir, del juí que ens mereixen els nostres Casals tal com avui són, és per a donar compliment al deure i haver-ne l'esplai i, àdhuc, moure a la reflexió, puix, certament, de seguir l'actuació començada de sobres pueril i simplista no s'haurà avançat gens ni poc en el camí de les deslliuracions humanes i, per tant, de la lliberació de Catalunya. Això de la dança, la vetllada patriòtica, l'aplec i l'àpet, no hi ha dubte que és formós i que ens plau en gran manera; més, mancat d'efectivitat, no deu ésser l'eix a l'entorn del qual giri la vida de les col·lectivitats nacionalistes, no pot ésser única actuació, i menys finalitat, dels Casals, puix aleshores continuaríem el catalanisme romàntic, sentimental, despullat de virtualitat i fortitut, impotent per a triomfar ni per la violència que la bondat dels nostres principis rebutja.

Aquell catalanisme floralesc, determinatiu de lirismes i estridències i àdhuc, si tant voleu, de quelcom gran i perdurable del que l'ànima de Catalunya n'ha sigut sustreta per això que n'és greu dampnatge i fou la seva característica, la manca de consciència nacional, sentit humà i fortitut ideològica, avui ja no és possible ni satisfà els nostres dalers.

Avui són jorns de viventes realitats i humanes efectivitats; esvaïda la polsina enterbolidora de l'intel·lecte que ancestrals concepcions socials aixecaren a l'enrunar-se, obirem des d'aquí estant, per mitjà de la sociologia, un nou món d'idees fonamentat en la gaubança de l'home, en la dignificació de l'individu, en la total

lliberació de la humanitat, i, per tant, la nova moral del bé i la justícia humana van bastint-se, en el sí de les quals els homes lliberadors han de moure's. Avui, doncs, eixa actuació seguida per nostres Casals per la força de l'habitut i l'educació nacionalista rebuda, no responent al temps ni als dalers humans, senyaladament sintetitzats en les orientacions de la Unió Catalanista, esdevé, com ja portem dit, greu desavantatge per la Patria i la lliberació nacional, i de no esmenar-se seguidament, donant-hi entrada al vent renovador, en seràn gros perjudici. Es molt preferible que no facin res, que no facin *coses*, a organitzar, prodigant-los sense solta, les vetllades i els àpats. No totes les entitats estàn en disposició d'empendre l'obra que creiem dèu constituir la llur finalitat, però abans que dedicar el temps a preparar festetes i reunions sense efectivitat, val més no fer res i deixar constituït el Casal en el seu valor únic d'associació, de nucli, de punt de concentració, pels elements de la Unió.

Els nostres «Casals Nacionalistes» deurien ésser, a l'ensem, pel patriota, temple on poder gaudir de les dolçors i neguits de la Patria i per l'individu, pel lluitador de les llibertats, roenta forja on poder donar bon tremp a l'ànima i fortitut al cor. Tot «Casal Nacionalista» bastit en el sí dels districtes ciutadans, dèu vetllar per la polidesa i la sanitat del troç de ciutat del que n'és guarda fidel i per la salut i dignificació del ciutadà que n'és veí. Dèu afanyar-se perquè s'fien realitats les lleis socials i les ordenances municipals dictades en profit del ciutadà i de la ciutat. Adreçant-se amb amor i cura a aquest fi altament social, denunciarà al vehí contraventor de les ordenances, el comerciant devot de la química, els carrers vergonya de la ciutat, les cases mancades de salubritat i, sobretot, l'industrial que, per per escatimar un sòu, lloga tendes, infants i dones i realitza el treball en quadres indignes i mortíferes. Escudant-se amb les lleis, dèu exigir responsabilitats davant dels tribunals de justícia i el de la consciència pública i, plè de fortitut, deurà estar prompte sempre fins allà on les forces li arribin, per a la defensa del bé, la dignitat i la salut del veïnat, així com també l'embelliment del districte. Ha de tenir a gran honor ésser l'enamorat fidel, servador de l'afecte i dignitat del districte on hi determini la seva actuació verament humana i renovadora.

Ademés, el «Casal Nacionalista», per esdevenir útil a la Patria i a la societat, dèu ésser escola de civilitat i assenyat conresador de la cultura social.

Serfa feina meritíssima l'organització pel Casal en son districte, i en cada barri, segons les necessitats, de l'escola importantíssima d'educació social on s'hi formessin, d'on eixissin els homes dignes i forts coneixedors dels drets i deures determinats per la vida; on se li ensenyés a l'obrer com té d'ésser a Catalunya la lluita social per a desbaratar i vèncer l'egoisme del capital, per a obtenir-ne positius efectes bo i convencent-lo que sols en la cultura i la unió d'oficis trobarà sa emancipació econòmica i social. A l'ensem, al nostre Casal li pertoca organitzar la defensa del qui treballa i sofreix davant les gosades de la burgesia atrevida i conculcadora i preocupar-se de la sort social de la nostra dona, del seu deure més sagrat: la maternitat. Cal esquinsar el vel de l'ignorancia amb que fou envollada la dona catalana, per una moral mal entesa i culpable de la tributació que, cada jorn, l'analfabetisme i el desconeixement estult paga al vici i al burdell.

Actualment alguns dels nostres Casals s'han emprés una acció de finalitat cultural i altament nacionalista, s'han emprés l'obra de fundar-hi una escola. Res tant meritíssim com això. Però cal anar amb cura, per no incorre en el gros pecat, en la grossa equivocació ben propia dels centres polítics. Costa poc fer una Escola, però

costa molt fer-la com cal. Posar un mestre mal retribuït en mig de quatre taules en un local indecent, és una desventaja, és un perjudici. L'afany d'accionar i d'obrar no déu enterbolir l'enteniment, i primer que tot, abans d'empendre una feina escolar, tan magna i intensament renovadora, s'ha de consultar i establir un mínim de condicions pedagògiques, que la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana pot dictar.

Encara hi ha més: després que honrada historia valori les nostres accions; quan possible els s'fa als Casals nostres, i llur humana, estil·lada i convincent actuació, hagi ajuntat alentorn de nostres ideologes els homes de bona voluntat i seny clar, si volem assegurar-nos el triomf total de la Patria i, a l'entrefiant, copsar la llibertat econòmica, caldrà que tots quants «Casals Nacionalistes» haguem, ascendeixin a «Cooperatives Nacionals». Bo i esperant que aquest jorn arribi, avui és deure nacionalista moure la gentada per la raó vers l'estol iniciador de les cooperatives nacionals, la «Mutual Catalana».

Tot això que hem dit, i altre tant, deuria ésser la feina social-política dels nostres Casals, segons el nostre entendre.

Silenciosament, amb seny i a la mida del propi esforç, els «Casals Nacionalistes» haurien de fer aquesta feina social, cívica i patriòtica, ajuntant a llur entorn les multituds assedegades de justícia i dur-les al triomf per mitjà de la cultura i la ciutadania concient. Renovar l'ambient ideològic en que rau, anorreant-se, la societat catalana i fer, de cada ésser humà, un ciutadà lliure de la Catalunya malaurada bo i caminant sempre vers la total lliberació de la Patria.

I entretant l'actuació vagi determinant-se fructuosa per a Catalunya, la veïllada patriòtica, l'aplec nacional i la dansa frívola vindran, de temps en temps, a obrir un descans placèvol en nostra lliberadora acció nacionalista, on l'esperit, reposant-hi dolçament, es farà amb nous dalers i fortitut per a tornar a la lluita avançant toçudament vers el triomf de la Nació i la Llibertat, vers la Justícia humana. Aleshores, i solament aleshores, les festes senzillament plaentes i alguna vegada romàntiques, podran ésser nostres i amar-les perquè hauran la justa valor nacional que els perfoca.

P. OLIVER I DOMENGE.

Anant pel cel

Més enlaire! Més enlaire, avui! — deia, en la joia pueril que li feia sentir l'ascensió ràpida, l'Aldavert a En Provaz, de qui el visatge era trist i els ulls perduts en la immensa vuidor de l'espai, com si pensés en la guerra inacabable. — Més enlaire! Més enlaire, avui! — repetia l'Aldavert, ubriac d'alegria; i En Provaz obeïa maquinalment, per tal que l'aeroplà pujava i pujant anava, en la blavor quasi diàfana del cel sense núvols. El sol era en el seu reialme d'or triomfant. — Mes enlaire! — novament repetia.

Els monts, els plans i els rius semblaven llunyans i diminuts. Els viaranyes fendien la terra per tots costats amb llurs línies enrevessades. Es veien taques de verdor, taques de grogor, taques de rojol, taques d'argent, ara vives, ara somortes, simfonía que anava graduant-se fins a esdevenir de la finor d'un vel. Talment

un fell La vida humana n'era totalment absentia, no s'ofa el més lleu respir, s'hauria pogut ben bé dir d'aquelles altures estant, on sols el bruit sòrt del motor dominava la majestat dels aires.

—No veus quelcom allà d'allà? — deia un dels aviadors a l'altre, sense que el cor li tremolés gens ni mica, sense que els ulls se li ensombrissin.

—Es una àligal — responia, capficat sempre, En Provaz, a qui la contemplació de l'immensitat tornava, tan fondos com un abim, els pensaments.

Mercès a la ronda dels dos aviadors havia descendit la tranquil·litat en milers d'ànimes, per la ciutat gran, per les viles i vilatges dels encontorns. Els dos aviadors eren verament els guaites del cel i verament vigilaven, fins al lluny del lluny, el vol de les aus funestes. Els dos aviadors exposaven llur vida com herois per al més alt destí de la terra llur, per la santa independència, per la llibertat.

—Penses encara tal vegada en ella, quan desava mig rient les copes del licor, després de dinar? Erets tot tu en el seu esguard blau, en la seva flonja vesta d'istiu, en la rosa...

—Esdevens líric, tu, ara? — digué, alçant l'encrespada testa i amb expressió mofeta, En Provaz; i canviant totseguit de tò, afegí: — Penso en els que ja no podran veure — i, quan serà? — el jorn de gloria; penso en els qui cauen.

—Esdevens elegíac, tu, i ensinistrat, ara? — feu l'Aldavert, esclatant a riure tan fort que uns núvols d'allí a la vora s'esquinçaren. — Els jorns de gloria, ara els vivim, tot lluitant i volant; i estic en que preu no tenen i que, per viure'ls, val la pena de morir.

Tot d'una, la morenor d'En Provaz se feu més ombrívola, tant i tant que donava por. L'aeroplà anava inclinant-se i feia esment de capotejar. Amb llestesa de mecànic, En Provaz es posà a examinar les peces del motor, una a una. La causa del mal funcionament de l'aparell era invisible. I l'aeroplà anava capotejant i perdía l'equilibri, sense el domini gairebé del motor. En Provaz es tornava encara més nirviós, més frenètic; de mal geni. No era, però, de basarda; el despit de no esbrinar on exactament s'esqueia el desperfecte el foragitava.

—Si a les set no podem ésser de retorn al camp d'aviació com he promès, què succeirà? què succeirà? — mormolava ansiós.

—Què vols dir amb això, Provaz? — li preguntà l'Aldavert tot i ajudant-lo en la tasca d'hure el desperfecte.

—Que En Gilbert ha d'empendre el vol a dos quarts de vuit amb el biplà 62; i, si hi puja abans que jo hi arribi, farà un salt mortal en essent no més amunt de cincents metres.

—I ara? T'has begut el seny?

Un amarg somriure papellonà en els llavis d'En Provaz, de qui la fesomía prenía l'expressió del qui sent llàstima. El motor feia un bruit de monstruós burinot.

—Si m'he begut el seny? Doncs sàpigues, per si no ho sables, que la fusta que fa de marc a l'ala dreta superior de l'aparell és corcada. Ningú se'n ha adonat. Un cop de vent, per lleuger que sia, el pot rompre l'avió. Les meves mans s'hi posaren per etzar i sentiren, al tacte, la malura, pocs minuts abans de la nostra ascensió. Cap mecànic era al camp per donar-li avís, i ja sabs que En Gilbert, com la majoria dels aviadors d'ara, emprenen el vol sense curar de l'estat dels aparells, sense revisar-los. Em vaig dir, però, que no hi havia perill, si tornàvem a les set, això és, amb temps per a donar l'alerta a En Gilbert.

—No t'apuris, Provaz. Augmentarem la velocitat del nostre aparell i arribarem a l'hora. Té, veus, el canonet de l'essència està massa caragolat. Avia un xic la femella. A això deu ésser degut el capoteig que tant t'amoïnava.

Aquesta conversa era sostinguda en la gran amplaria del cel, sota el qual, de tant diminuts, els dos aviadors es sentien grans, sense tenir-ne clar coneixement. El vent s'alçava cautelós, sense un xiscle i feia tremolejar l'aeroplà, entorn del qual, d'ací d'allà, alguns núvols s'agombolaven que el sol ponent tornava flamejants entre àuries espurnes. Els ocells rars no arribaven quasi mai a tanta alçaria. Els mancava el cop d'ala i els retenia l'enyor, potser, de la bella terra, de la rossa verdor que coronava les arbredes d'atapait fullatge.

De sobte, mentre En Provaz i l'Aldavert seguien enfeinats amb el motor, dos blancs aparells d'elegant linia aparegueren en l'horitzó, ambdós en forma de colom, magestuosos, sinistres. Llurs ales, a plè cel, semblaven immòbils com l'implacable fesomia d'un césar romà, com la blanca vela d'un vaixell solitari en el mar. Vertiginosament avançaven, a no gaire distància l'un de l'altre, com si cobegessin una bona presa al davant d'ells, ferotgement esperançats d'haver-la. I seguien avançant. L'anhel satànic de destrucció els empenya més que'l vent, en les ales del qual prenla ales la força de llur vol.

—Dos Taube! — cridà l'Aldavert.

—Em vols donar l'esglai, bútxara? — li digué En Provaz, que de moment no veia les fatals aus mecàniques.

—Venen ràpidament contra nosaltres. Mira'ls.

—Reïra! Millor que s'atancin cap aquí. Els farem pagar la cama de la petita Denise, destrocada per llurs bombes.

El vent parà de bufar quasi al mateix temps i es feu aleshores més perceptible l'immensa buidor, en el silenci de la qual, cada volta més propera, s'ofa la remor dels motors. Els Taube eren a uns doscents metres del punt on volava l'aeroplà francès. L'aeroplà francès va pendre totseguít el que en diríem posició de combat, sense vacil·lar.

—Apa, Aldavert, som-hi! Visca la França! — cridà en Provaz amb tanta força que la seva veu fou oïda pels tudescs, a ple cel, atronadora.

Un espectacle terrible i bell s'oferí aleshores en la buida immensitat. L'avió francès prengué més altura tot i trepidant com si dongués un bot, furiosament, enhardidament. Els taube començaren al mateix punt a donar volts i fer giravolts, apropant-se de l'aeroplà francès fins gairebé encalçar-lo. Les ametralladores es posaren a espeternegar de la una i l'altra banda. La tela fina d'una ala de l'avió francès fou, en molts indrets, totseguít foradada. Ràpid l'avió francès evolucionà per escapulir-se de les estenalles que s'obrien entorn d'ell, i que pendre'l entre dos focs volfen.

Un ai! s'ofí tot d'una entre l'espetic de les ametralladores, ai confós; era l'ai d'En Provaz, qui afegia amb veu moribonda:

—M'han ferit, els bergants! — I caigué al costat de l'Aldavert, tot sagnant, sense halè. I encara feblement afegí:

—Pensa en l'aparell d'En Gilbert — i les tenebres de la mort varen cloure els seus ulls per sempre.

Una feréstega ira saccejà i senyorejà el pit de l'Aldavert, qui, després de donar a correuïta un petó, el petó suprem, al moribond, prengué el volant al mateix temps que engegava els trets de l'ametralladora contra els taube. Els taube l'atiaven i

l'encerclaven cada volta més; les llurs múltiples bales passaven rabents pel seu damunt, sense descans ni treva; lliscaven fins i tot a la vora del depòsit d'essència; atravessaven el capell de l'aeronauta francès. Sense perdre ni una estona la sang freda, l'Aldavert acarà ben fixament un dels aparells tudescs; i un dels aparells tudescs fou encertat i esclatà en flames, capbuçant-se i devallant amb furia vertiginosa cap a la terra.

Tot alhora es vegé com muntaven a l'horitzó tres avions francesos que venien en ajuda de l'Aldavert, ràpids com el vent. L'un d'ells, conduit per En Gilbert, anava al davant de tots amb temeritat heroica. El dalit de victòria i la febre de venjança feien oblidar tot perill de mort i vida al valent aviador. Bentost, però, el perill cessà i fou en un aclucar d'ulls, com per encantament. El taube, restant sense auxili, feu inoïts esforços per fugir i logrà realment esquitllar-se, perseguit per l'aparell de l'Aldavert, el motor del qual seguia encara funcionant difícilment. I el taube sortós desaparegué.

Ja els tres avions d'ajuda eren al costat de l'Aldavert. I l'Aldavert, sense pendre cura de la tràgica estona que acabava de passar, clamà, per l'aire, a En Gilbert.

—Malhaurat! Has près l'aparell de l'ala superior corcada, el 62?

—No t'espaordeixis. Vinc dut pel 80, el motor del qual és molt més potent que el del 62, com sabs. Però no te'n preocupis. Digue'ns, com anà el combat? Car del taube abatut no en resta engruna; fins el vent, que ara s'alça, se'n endú les cendres. Bella victòria la vostra. Felicitacions i visca la França!

—Felicitacions? No! Condol s'ha de dir més aviat. En Provaz és mort, l'amic. Guaitau-lo!

Els aviadors se llevaren, muts, el kepi i saludaren el mort, en mig del cel.

J. PEREZ-JORBA.

París.

De la nostra vida econòmica

IV

LA vida econòmica dels pobles no es regula amb la preponderància prima d'una de les seves branques, sinó que troba unitat i complement en el progrés harmònic de totes les seves parts components. Per això passa que els pobles únicament industrials o únicament agrícoles, són pobles en els quals la vida no s'hi desenrolla amb aquella normalitat tan desitjada. És clar que n'hi han que per les llurs qualitats de terrer i clima es veuen circumscrits quasi únicament a una de les branques de l'economia, però, malgrat això, la tenaç voluntat de l'home fa que moltes vegades del terrer improductiu, per l'esforç d'aquell i amb ajuda de la quí-mica n'ixquin fruits saborosos.

En els primers temps de l'existència humana, en l'antiguitat clàssica, l'agricultura era la ocupació capdal i quasi única de les gents de l'època. Prínceps, magnats i plebeus exercien per un igual la funció d'agricultors i era aquesta tinguda per una funció tan noble, que per llargues centúries fou considerada com acció divina i encarnadora del treball. Naturalment que aquesta encarnació, aquest sím-

bol, és cert; l'agricultura com a funció primària de l'activitat de l'home, ha d'ésser forçosament l'acció simbolitzadora del seu actuar, i, així mateix, tenint en compte que pel fet d'acció prima ja indica que l'agricultura satisfà les necessitats més indispensables de la vida de l'home, hem de tenir-la en gran consideració, hem de regonèixer-li tota la immensa importància i hem de procurar que el poble tot, s'interessi per ella.

Les riberes del Nil, el riu de la llegenda, la península itàlica i la illa de Sicília, foren, en l'antiguitat, centres agrícoles d'una exuberància gran. Grècia exportava el sobrant de les seves cullites cap a Orient i n'importava els bells teixits, els guardidors ungüents i les fines preciositats que satisfien la vanitat pueril de les dames gregues.

Però aquest amor que els homes sentien per la terra, a mesura que l'indústria ha anat avançant, ha minvat considerablement, i la gent allunyada de l'acció agrícola, no ha advertit els progressos de l'agricultura, però s'ha adonat, amb força entusiasme, del progrés de les indústries. Les multituds, veient que la propietat de la terra, ademés, anava esdevenint d'uns pocs homes, temerosos de la misèria que això forçosament havia de portar-los-hi, han anat abandonant l'agricultura, han devallat a la terra baixa i han ofert a l'indústria l'energia i la robustesa del llur ésser. I així, poc a poc, mentre la valúia agrícola de certs pobles ha minvada, ha augmentada, considerablement, la llur valúia industrial; i els camps han sigut mirats amb certa inferioritat i la joventut se'n ha allunyada, dolorosament. Quina emoció tan fonda vaig sentir no fa molt temps quan un vell agricultor em parlava amb gran entusiasme que uns joves de ciutat, tot estudiant, laboraven hardidament per l'agricultura! Com l'estimava aquell home la terra!

Ha passat, ademés, que no s'han fet grans esforços per atraure la joventut als estudis agrícoles. Si fins sembla que s'hi posen trabes! Els regionalistes, amb llur afany imperialista, montaren bellament a càrrec de l'Escola d'Agricultura. Tot hi és molt bonic, molt nou, tot sembla eixit avui mateix de la botiga, i és, senzillament, que tot és visualitat, no efectivitat. S'han imposat matrícules fabuloses que han allunyat als qui de bona fe hi havien acudit.

* * *

La Memoria comercial de 1913, ens dóna una sèrie de dades importantíssimes. Catalunya ha sentit sempre un amor gran per l'agricultura, i malgrat que l'industrialisme per una part, hàbitus socials negatives per altra, i, ademés, la manca de mitjans tècnics per a afavorir la producció de la terra, han entorpit la seva ascensió, segueix, altrement, essent força important la producció agrícola de Catalunya.

Les vinyes ocupaven al 1913 una extensió de 219,160 hectàrees, perteneixent 116,000 a les comarques de Barcelona, 72,110 a les de Tarragona, 19,900 a les de Girona i les restants 11,150 hectàrees a les comarques lleidatanes. Aquest total de hectàrees de vinya produïren 9.276,051 quintars mètrics de raïms dels quals 8.947,366 foren dedicats a la vinificació produint un total de 6.161,065 hectòlitres de vi. El terme mig de producció per hectàrea és de 42'32 quintars mètrics de raïm i 28'11 hectòlitres de vi.

Els oliverars ocuparen a les comarques barcelonines 6,140 hectàrees, a les de Tarragona 58,280, a les de Girona 15,175 i a les de Lleida 106,000 hectàrees. En conjunt produïren 1.588,995 quintars mètrics d'olives i es feren en total 280,756 quintars d'oli. El terme mig de la producció d'oli per cada 100 kilos d'olives és de 17'68 kilògrams.

Els blats ocuparen una extensió de 152,427 hectàrees de secà i 36,765 hectàrees de regadiu, que en conjunt produïren 2.081,580 quintars mètrics de blat.

D'ordi se'n colliren 843,439 quintars; de cibada, 183,943 quintars; de blat de moro, 317.040 quintars; sigrons, 3,703 quintars; fabes, 191,204 quintars; pèsols, 10,023 quintars; mongetes 149,037 quintars. La producció arroquera és de 297,500 quintars a les comarques de Tarragona, per 8.430 a les de Girona.

Veu's-aquí un quadre estadístic del total de la superfície i producció dels cereals, llegums vinyes i oliverars, a l'any 1913, segons les estadístiques de la Memoria comercial que estem analitzant.

		Superfície sembrada — <i>Hectàrees</i>	PRODUCCIÓ — <i>Quintars mètrics</i>
Cereals	Blat	189,192	2.081,580
	Ordi	70,300	843,439
	Cegul	19,580	196,236
	Blat de moro.....	21,498	317,040
	Cibada	14,651	183,943
	Arroç.....	8,791	305,930
	Paniç.....	641	4,584
	Mill.....	1,548	13.807
Llegums ...	Garrofes	897	10,552
	Besses	3,295	15,530
	Ert	543	4,955
	Sigrons.....	584	3,703
	Fabes	13,373	191,204
	Mongetes	12,056	149,037
	Pèsols	1,079	10,023
		Superfície de les vinyes — <i>Hectàrees</i>	PRODUCCIÓ — <i>Quintars mètrics</i>
Vinya.....	Raim	219,160	9.276,051
	Vi	Hectòlitres	6.161,065
		Superfície de l'oliverar — <i>Hectàrees</i>	PRODUCCIÓ de l'oliva — <i>Quintars mètrics</i>
Oliverars...	Olives	185,595	1.588,995
	Oli	—	280,756

F. ROSELL.

Preceptes morals per als homes nous

I

La tirania de la Historia

HI ha quelcom pitjor que la mort per als homes, tenint en compte que enclou la llur propia existencia: és l'Historia. Hi ha, encara, quelcom pitjor que l'Historia — diguem-ho amb aquesta valentia moral dels nostres temps — i són els historiadors, o sien els il·lustres reculadors de la vida. Són molt poca cosa els homes els quals cal mirar enrera per a poder veure-hi endavant. La vulgaritat dirà que no, il·lustrada, segurament, per les eternes vulgaritats de tots els temps, i hi ha filòsofs — pobres filòsofs, està clar — que ho desmenteixen; però si la gran veritat consistís en no creure jamai el contrari del que s'afirma, sisquerra en consideració al desig de millorar, n'hi hauria hagut prou vivint amb la veritat del primer home que poblà la terra.

L'Historia deu desaparèixer de la vida, enfront del perill que la vida desapareixi sota el seu imperi. Es una cadena que ens lliga amb molta facilitat. Tot el que ens prescriu, que és tot el que ens explica, sembla que vulgui ésser com una guia del nostre procediment. No admet nostre raonament, que sempre seria més gran i més savi, ja que harmonitzem nostra acció a les conseqüències que aquella ens aportà, i ens imposa lligar el present al passat, per anar al futur, talment com si el intrínsecament important no fos el nostre present, o sia el que procurem millorar. En això està la debilitat dels homes; en l'enmirallar-se que consisteix, per poc que es vulgui comprendre, en veure un model on sols hi ha hagut quelcom imperfecte que s'anava millorant, que no altra cosa sol involucrar qualsevulla forma o fet anterior reformat. La Historia, llavors, s'obstina en fer perdurable la incapacitat. Això sols li adjudica aires de modesta tirania, i estem laborant per acabar, d'un cop, amb totes les esclavituts.

Però hi ha d'haver una raó perquè perduri, i serà que no tolera l'intervenció de la clarividència, suposada en el geni, per exemple, que la violentarà, puix s'avança cap a l'època i trenca, amb això, les anelles de la cadena. La vida deurà ésser, doncs, als ulls de la fantasma, una senzilla continuació dels seus resultats, tant continua que jamai pot significar un salt. Qui és que s'empenya donar-li aquest tribut? La mediocritat. Però jamai ha sigut la mediocritat la que ha senyalat camins a la vida. Apart que la mediocritat ja no suposa a l'home en sí, sinó un ambient estacionari d'homes que s'han aturat a mig camí del progrés cultural. És l'ambient el que roba, de certa faïç, el talent als homes, des de que els priva d'avançar amb fórmules encarnades en la materialitat i en el positivisme barbres. Diguem, però, una sinceritat: hi ha homes que no prosperen i endarrereixen les èpoques amb sols adherir-se a l'ambient que els contagia per a anular-los. Serà per això que som individualistes i rebutgem l'Historia, perquè aquesta, midadora de la barbaritat dels fets, en els seus principalíssims mòbils, sempre oblida la individualitat, com no sia per a presentar els heroès, en una mesquina vanitat de retornar-los a engendrar, no pel fet de la heroicitat que tingueren, sinó perquè sobressurtin en el futur.

La humanitat — i alguna vegada ha de parèixer el tipu general que englobi la significació d'aquesta paraula — no es conforma o, al menys, no deurà conformar-

se en veure que les seves etapes de progrés s'han degut a l'acció vanitosa dels seus hèroes. Voldrà que qui la dugui cap a superiors camins s'identifiqui en una missió més enlairada, tal qual és el principi de la pròpia millora personal, propulsora de qualsevulla millora col·lectiva, per l'imperi de veritables virtuts acrisolades en la noblesa de l'acció. És clar, que tal millora personal dimana de la constatació de les imperfeccions presents de l'home, amb l'absoluta innecessitat de l'investigació sobre l'endarreriment dels seus ascendents, ja que ell mateix és un producte dels qui prou sab que es perfeccionaren.

Tot això ho negaràn els historiadors, ells que són els còmplissos lògics de la mateixa història, però llur negació prové de llur incapacitat per a produir, ja que no es concebeix d'altra faïçó l'aberració de furgar en el passat, d'on sols se'n pot extreure el que ha passat.

L'avenir, ço que interessa als veritables homes, no es forja en fret. L'avenir, que va donant noves formes a la humanitat, continuadament més ventajoses, emergeix sempre dels grans problemes dels que el proposen i el fan avançar, a l'escalf del llur propi pensar. Tot ço emancipat que avui contempla l'esperit, emergí d'aquesta profitosa font d'evolució racional i tot el que en tal forma no s'emancipà, esteu-ne convençuts, tampoc avançà; és avui aquí com hi estigué llavors: ho cobreix una aparença de perfecció que no enganya als homes més virtualment preparats per a conèixer la veritat.

La més eloqüent significació de l'home és l'homía espiritual. Si ell no ho entén així, prefereix anul·lar-se i fuig del camí de la humanitat. Però no el creiem, des de que, parlant de la col·lectivitat, sorprenem al salvatisme concient imperant en obres nefastes — el que posa en evidència que s'entrega amb debilitat, supeditat a supremacies per ell mateix fomentades — i tocant la realitat íntima de cada ú, ens meravellem del seu sentimentalisme.

On rau, doncs, el motiu d'aquesta discrepància? Ens atrevirem a comprovar-ho: el major nombre és incult; els directors i els seus ajudants, es passen el temps perpetuant mites; els mites, amb ésser l'incomprensible, van preparats amb senzillíssimes formes d'atracció i predomini; els homes es deixen enganyar i propaguen la mentida; els intel·lectuals cauen sota les grapes de l'ambient, el reflexen i fan equivocar la ruta als desposseïts de l'intel·lecte.

De faïçó que els mals són molts i possiblement són pocs els veritables homes. La mateixa Història ens ho demostra. Però res ni ningú ens demostra que l'Història hagi contribuït a fer millor els homes en la vida.

JULI CRUZ GHIO.

RENAIXEMENT REVISTA DE LA JOVENTUT NACIONALISTA DE CATALUNYA

Redacció i Administració: Carrer de la Canuda, núm. 14, principal

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: HORES D'OFICINA:
2 ptes. trimestre. - Estranger: 12 ptes. any. 11 a 1 matí, 5 a 8 tarda, i 9 a 11 nit.

Número solt: 15 cèntims

Impremta CATALONIA. — Passatge Pont de la Farra, 6. — Telèfon 1748.

Noticiari

REDACCIÓ

En el present número comencem a publicar una traducció de l'article «Preceptes morals per als homes nous» d'En Juli Cruz Ghfo que'ns arriba amb el darrer número de la «Revista de Filosofia» de Buenos-Aires.

Creiem que als nostres llegidors, bo i no abdicant del concepte que tinguin format sobre'ls temes tractats per l'escriptor argentí, els serà grat conèixer aquesta mostra del pensament filosòfic sudamericà

*
*
*

En el número vinent començarem la publicació d'una interessant serie d'articles del distingit arquitecte En Ricard Giral i Casadesús, de la «Joventut Nacionalista de Catalunya», sobre «L'Arquitectura Nacional de Finlàndia»,

ARXIU, BIBLIOTECES I MUSEUS

BIBLIOTECES: Biblioteca de Catalunya. (Institut d'Estudis Catalans).—Palau de la Generalitat, oberta de deu a una del matí i de cinc a vuit de la tarde.

Arús.—Oberta de les nou del matí a la una de la tarde, i de les vuit a les deu del vespre. Passeig de Sant Joan, 26, principal.

De l'Academia Provincial de Belles Arts (especial d'Art).—Oberta de les onze del matí a la una de la tarde. Segón pis de la casa Llotja.

Del Seminari Conciliar.—Oberta de les deu del matí a la una de la tarde. Universitat, 2.

Academia de Ciències i Arts.—Oberta de les tres a les sis de la tarde. Rambla dels Estudis, 9.

De l'Escola d'Arquitectura: Segón pis de l'Universitat.

Dels Museus Artístics (Especial d'Art).—Oberta de les deu del matí a la una de la tarde. Museu Arqueològic. Palau Reial del Parc.

De l'Escola de Belles Arts (especial d'Art).—Oberta de les set a les nou del vespre. Per als alumnes. Segón pis de la casa Llotja.

Provincial Universitaria.—Oberta de les deu a la una de la tarde. Edifici de la Universitat.

Biblioteca del Consell d'Investigació Pedagògica.—Oberta de 9 a 13 i de 15 a 19 tots els dies feiners, i de 10 a 13 els diumenges. Urgell, 187.

Arxius: Episcopal: Palau Episcopal.

Municipal.—Obert de les deu del matí a la una de la tarde i de les quatre a les set de la tarde. Casa de la Ciutat.

De la Catedral: Plaça de la Catedral.

De la Corona d'Aragó: Carrer dels Comtes de Barcelona.

De Protocols: Notariat, 4.

Del Reial Patrimoni: Palau de la Diputació.

De l'Universitat: Edifici de l'Universitat.

Museus: Artístic i Arqueològic de Barcelona.—Obert de les nou del matí a la una de la tarde i de les tres fins a posta de sol: Palau Reial del Parc.

Provincial Arqueològic.—Obert de les onze del matí a la una de la tarde: Capella de Santa Agueda. Plaça del Rei.

D'Arquitectura: Escola d'Arquitectura. Segón pis de l'Universitat.

D'Historia Natural «Martorell»: Al Passeig de les Magnolies del Parc.

D'Historia Natural de l'Academia de Ciències i Arts: Rambla dels Estudis, 9.

D'Historia Natural de l'Universitat: Edifici de l'Universitat.